

Jaarrekening 2017

Stichting De Hoop
Dordrecht

Jaarrekening 2017

Stichting De Hoop

INHOUDSOPGAVE	Pagina
5.1 Jaarrekening 2017	
Geconsolideerde jaarrekening	
5.1.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2017	2
5.1.2 Geconsolideerde resultatenrekening over 2017	3
5.1.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017	5
5.1.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	6
5.1.5 Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2017	13
5.1.6 Mutatieoverzichten materiële en financiële vaste activa	23
5.1.7 Overzicht langlopende schulden ultimo 2017	25
5.1.8 Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2017	26
Enkelvoudige jaarrekening	
5.1.9 Balans per 31 december 2017	34
5.1.10 Resultatenrekening over 2017	35
5.1.11 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	36
5.1.12 Toelichting op de balans per 31 december 2017	37
5.1.13 Mutatieoverzichten materiële en financiële vaste activa	46
5.1.14 Overzicht langlopende schulden ultimo 2017	48
5.1.15 Toelichting op de resultatenrekening over 2017	49
5.1.16 Vaststelling en goedkeuring	54
5.2 Overige gegevens	
5.2.1 Statutaire regeling resultaatbestemming	56
5.2.2 Nevenvestigingen	56
5.2.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	57

5.1 JAARREKENING

5.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

5.1.1 GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017
(na resultaatbestemming)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	52.775	60.315
Materiële vaste activa	2	34.472.933	36.825.149
Financiële vaste activa	3	713.991	782.630
Totaal vaste activa		<u>35.239.699</u>	<u>37.668.094</u>
Vlottende activa			
Voorraden	4	55.448	67.106
Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten	5	3.355.070	4.333.210
Debiteuren en overige vorderingen	6	8.068.476	5.772.672
Liquide middelen	7	936.354	1.096.169
Totaal vlottende activa		<u>12.415.348</u>	<u>11.269.157</u>
Totaal activa		<u><u>47.655.047</u></u>	<u><u>48.937.251</u></u>
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Bestemmingsreserves	8	2.793.873	2.936.890
Bestemmingsfondsen		2.169.595	1.786.756
Algemene en overige reserves		122.499	265.201
Totaal eigen vermogen		<u>5.085.967</u>	<u>4.988.847</u>
Voorzieningen	9	1.848.593	1.523.715
Langlopende schulden	10	31.991.024	33.770.052
Kortlopende schulden			
Overige kortlopende schulden	11	8.729.463	8.654.637
Totaal kortlopende schulden		<u>8.729.463</u>	<u>8.654.637</u>
Totaal passiva		<u><u>47.655.047</u></u>	<u><u>48.937.251</u></u>

5.1.2 GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

	<u>Ref.</u>	<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	14	31.339.944	30.484.002
Subsidies	15	1.516.023	2.139.747
Overige bedrijfsopbrengsten	16	5.109.431	5.476.140
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>37.965.398</u>	<u>38.099.889</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	26.685.646	26.859.398
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	18	2.121.399	2.141.071
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	19	0	-234.648
Overige bedrijfskosten	20	8.099.864	7.296.791
Som der bedrijfslasten		<u>36.906.909</u>	<u>36.062.612</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		1.058.489	2.037.277
Vrijval herwaarderingsreserves	21	143.016	143.016
Financiële baten en lasten	22	-931.490	-1.025.817
Belastingen	23	-8.862	5.863
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>261.153</u></u>	<u><u>1.160.339</u></u>

5.1.2 GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat is als volgt verdeeld:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Toevoeging/onttrekking:		
<u>Bestemmingsreserves</u>		
Stichting De Hoop - onderhoudsprojecten	0	-11.254
	<u>0</u>	<u>-11.254</u>
<u>Bestemmingsfondsen</u>		
Stichting De Hoop - reserve aanvaardbare kosten	382.839	707.500
Stichting De Hoop - Gemeente Dordrecht	0	-98.800
Stichting De Brug Midden-Nederland - res.aanv.kosten	0	-89
	<u>382.839</u>	<u>608.611</u>
<u>Algemene reserves</u>		
Stichting De Hoop	-138.216	-284.668
Stichting De Hoop Reïntegratie	-54	120
Stichting Sta Op Zorg	-6.221	0
Stichting De Overbrugging - Apeldoorn	0	0
Stichting Werkvisie De Hoop	78.027	89.180
Stichting Haaswijk	-141.438	290.798
Stichting Terwille	86.216	471.062
Stichting De Brug Midden-Nederland	0	-3.510
	<u>-121.686</u>	<u>562.982</u>
	<u><u>261.153</u></u>	<u><u>1.160.339</u></u>

5.1.3 GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017

	Ref.	2017	2016
	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Bedrijfsresultaat		1.058.489	2.037.277
Aanpassingen voor :			
- afschrijvingen en overige waardeverminderingen	2.057.664		2.141.900
- bijzondere waardeverminderingen	0		-234.648
- mutaties voorzieningen	324.878		-91.772
- boekresultaten afstoting vaste activa	63.735		-829
		<u>2.446.277</u>	<u>1.814.651</u>
Veranderingen in werkkapitaal:			
- voorraden	11.658		16.171
- onderhanden werk DBC's	978.140		-3.060.909
- vorderingen	-2.296.247		1.404.726
- vorderingen/schulden uit hoofde van financieringstekort resp. -overschot	0		8.334
- kortlopende schulden (excl. schulden aan banken, behoudens rekening courant-krediet)	539.495		-186.677
		<u>-766.954</u>	<u>-1.818.355</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		<u>2.737.812</u>	<u>2.033.573</u>
Ontvangen interest	2.740		1.254
Betaalde interest	-900.483		-1.080.481
		<u>-897.743</u>	<u>-1.079.227</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		1.840.069	954.346
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investeringen materiële vaste activa	-569.975		-418.866
Desinvesteringen materiële vaste activa	808.332		158.402
Desinvesteringen i.v.m. vertrek uit concern	0		363.885
Investeringen immateriële vaste activa	0		4.750
Uitgegeven leningen u/g	0		-10.775
Aflossing/afboeking leningen u/g	22.822		14.000
Investeringen in financiële vaste activa	0		-53.880
		<u>261.179</u>	<u>57.516</u>
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		261.179	57.516
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Nieuw opgenomen leningen u/g	2.380		202.845
Aflossing leningen u/g	-1.781.408		-1.825.342
Kortlopend bankkrediet	-542.609		986.619
Mutatie eigen vermogen door concernmutaties	-21.016		-1.026.202
		<u>-2.342.653</u>	<u>-1.662.080</u>
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-2.342.653	-1.662.080
Nettokasstroom		<u>-241.405</u>	<u>-650.218</u>
Koers- en omrekeningsverschillen		81.591	-20.626
Mutatie geldmiddelen		<u>-159.814</u>	<u>-670.844</u>
Stand geldmiddelen per 1 januari		1.096.169	1.767.013
Stand geldmiddelen per 31 december		936.354	1.096.169

Toelichting:

Er is gebruik gemaakt van de indirecte methode.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Algemene gegevens

Stichting De Hoop is statutair en feitelijk gevestigd aan de Provincialeweg 70 in Dordrecht en is geregistreerd onder KvK-nummer 41118001.

De Hoop is een instelling voor evangelische hulpverlening. De Hoop biedt kinder-, jeugd- en volwassenenzorg op het gebied van psycho-sociale, psychiatrische en verslavingsproblematiek.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2017, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2017.

Groepsverhoudingen

Stichting De Hoop heeft samenwerkingsverbanden met een aantal stichtingen die wat betreft activiteiten en identiteit goed aansluiten. Stichting De Hoop staat aan het hoofd van deze groep.

Er bestaat een nauwe samenwerking tussen deze stichtingen en Stichting De Hoop. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de goedkeuring die de besturen van de betreffende stichtingen nodig hebben van de Raad van Toezicht van Stichting De Hoop m.b.t. diverse besluiten, zoals de vaststelling van de begroting, jaarrekening en beleidsplannen. Daarnaast worden de leden van de besturen, op (niet bindende) voordracht van de besturen benoemd, geschorst en ontslagen door de Raad van Toezicht van Stichting De Hoop.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 655, Titel 9 BW2 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging top-functionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en het resultaat zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

De grondslagen voor de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Schattingonzekerheden omzetverantwoording 2015 t/m 2017

Bij het bepalen van de DBC-omzet en de waarde van het onderhandenwerk heeft De Hoop de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gevolgd zoals beschreven in onderstaande paragrafen. Hierbij is sprake van schattingsposten ten aanzien van de toerekening aan boekjaren vanuit de schadelastprognoses verwachte overproductie per verzekeraar en de uitkomsten van de zelfonderzoeken.

Wat betreft de verwachte overproductie worden door De Hoop per contractjaar prognoseberekningen gemaakt waaruit de verwachte productieoverschrijdingen per verzekeraar blijken. Voor zover sprake is van contractoverschrijdingen, zijn nuanceringen in de DBC-omzet aangebracht. De toerekening aan de boekjaren 2017 en 2018 is gebaseerd op de verhouding waarin de productie van de DBC's van startjaar 2015 en 2016 is gerealiseerd in de boekjaren 2015, 2016 en 2017.

Met de vaststelling van het Controleplan Zelfonderzoek cGGZ 2015 en de bijbehorende controlepunten is het normenkader voor toetsing van de (DBC)omzetverantwoordingen verder verduidelijkt. In de tweede helft van 2017 heeft De Hoop het zelfonderzoek inzake schadejaar 2015 uitgevoerd. De controle door de representerende verzekeraar is inmiddels afgerond; de financiële impact bedraagt ongeveer € 85.000.

De definitieve kaders voor het zelfonderzoek 2016 zijn nog niet vastgesteld. Aan de hand van de concept risicolijsten (zoals eind 2017 bekend gemaakt door de onderhandelende partijen) heeft De Hoop een onderbouwing gemaakt voor het verwachte effect op de uitkomsten van de zelfonderzoeken 2016 en 2017. De onderbouwing is gebaseerd op de uitkomsten van de zelfonderzoeken 2013 tot en met 2015 en een inschatting van de impact voor wat betreft de nieuwe risico's. Op basis van de uitkomsten kan worden geconcludeerd dat de voorziening voldoende is om de mogelijke financiële gevolgen op te vangen.

De inschatting van De Hoop is dat met de nuancering van de overproductie en de getroffen voorziening een adequate risico-inventarisatie is gemaakt en deze voldoende ruimte biedt voor eventuele financiële consequenties uit de zelfonderzoeken. De in deze jaarrekening uitgewerkte en onderbouwde schattingen kunnen door de onzekere factoren in de realisatie mogelijk afwijken. De uiteindelijke uitkomsten zullen blijken uit de eindafrekeningen en kunnen materieel afwijken van de in deze jaarrekening opgenomen bedragen gebaseerd op de beste schatting.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Stichting De Hoop.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de volgende de stichtingen en vennootschappen opgenomen:

- Stichting De Hoop, Dordrecht
- Stichting De Hoop Reïntegratie, Dordrecht
- Stichting Terwille, Groningen
- Stichting Sta Op Zorg, Vlissingen
- Stichting Haaswijk, Dordrecht
- Stichting De Overbrugging, Apeldoorn
- Stichting Werkvisie De Hoop, Dordrecht
- De Hoop ICT B.V., Dordrecht
- Kruispunt B.V., Dordrecht
- Startpunt Beheer B.V., Dordrecht
- Bambino Kinderopvang B.V., Dordrecht
- Bambino Christelijke Kindercentra Zuid B.V., Dordrecht

Stichting De Hoop heeft een 100% deelneming in Kruispunt B.V.. Kruispunt B.V. heeft een 100% deelneming in Startpunt Beheer B.V.. De activiteiten van deze B.V.'s zijn gestaakt en de B.V.'s zijn leeg.

Verder heeft De Hoop een 100% deelneming in De Hoop ICT B.V.. Met ingang van 2017 bevat deze B.V. geen activiteiten meer.

Tenslotte heeft De Hoop een 100% deelneming in de twee B.V.'s waarin de activiteiten van kinderopvang Bambino zijn onder gebracht. Deze B.V.'s zijn begin 2018 verkocht.

Verbonden rechtspersonen

Alle groepsmaatschappijen, zoals opgenomen in de paragraaf Consolidatie, evenals de deelnemingen toegelicht onder de toelichting op de financiële vaste activa in de enkelvoudige jaarrekening, worden aangemerkt als verbonden partij. Transacties tussen groepsmaatschappijen worden in de consolidatie geëlimineerd. Verder is ook het groepshoofd Stichting De Hoop aan te merken als verbonden partij. Het gaat hier voornamelijk om de volgende transacties:

- detachering van personeel;
- doorberekening van salaris- en overheadkosten;
- doorberekening van huur en energiekosten;
- leveringen en diensten van leer-/werkbedrijven.

Detachering en doorberekening van salariskosten gebeurt tegen kostprijs.

Eén van de verbonden rechtspersonen heeft ultimo 2017 een negatief eigen vermogen van € 192.000. De Hoop is niet aansprakelijk voor de schulden en heeft geen verplichting tot ondersteuning van de betreffende deelneming.

Deze deelneming is begin 2018 voor € 1 verkocht.

Grondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de stichting zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

De algemene grondslag voor de waardering van de activa en passiva is de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor de nominale waarde. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingstermijnen van immateriële en materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte gebruiksduur van het vast actief.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op vaste activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

- Immateriële vaste activa : 10%;
- Bedrijfsgebouwen : 2% / 3% / 5%;
- Machines en installaties : 5% / 10%;
- Andere vaste bedrijfsmiddelen : 10% / 20% / 33%.

Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze afgeboekt van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

Bijzondere waardeverminderingen vaste activa

Voor de vaste activa heeft per ultimo 2014 overeenkomstig RJ 121 een impairmentanalyse plaatsgevonden. Dit betekent dat er is beoordeeld of er sprake is van wijzigingen in omstandigheden waardoor de vraag ontstaat of de boekwaarden van die vaste activa wel terugverdiend kunnen worden. De wijziging in omstandigheden die aanleiding is voor deze impairmentanalyse betreft de landelijke ontwikkeling dat er steeds minder klinische zorg wordt ingekocht door zorgverzekeraars. Dit heeft tot gevolg dat panden die zijn gerealiseerd ten behoeve van klinische zorg voor een deel op een andere manier moeten worden aangewend. De terugverdienmogelijkheid van de vaste activa die in gebruik zijn, is bepaald door de boekwaarde van die activa per balansdatum te vergelijken met de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde is bepaald op de berekende contante waarde van de toekomstige nettokasstromen die worden verwacht of op de bij verkoop te verwachten opbrengstwaarde. Wanneer de boekwaarde hoger is dan de berekende bedrijfswaarde is een bijzondere waardevermindering toegepast ter grootte van het verschil van beide waarden.

Bij de analyse is er onderscheid gemaakt tussen enerzijds een cluster panden die ten dienste staan van de zorgverlening en anderzijds een aantal separate gebouwen. Voor het cluster zorggebouwen geldt dat een goede toewijzing van de zorgproductie naar de afzonderlijke gebouwen te complex is waardoor een analyse op pand-niveau tot onjuiste resultaten kan leiden. Voor de separate gebouwen geldt dat de inkomsten wel goed te relateren zijn aan het gebouw.

Bij de analyse zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De levensduur van de eigendomspanden is gesteld op 30 jaar. Voor panden die al langer in bezit zijn dan 30 jaar is 40 jaar aangehouden. Voor panden waarvan het beginjaar niet bekend is of die al veel ouder zijn is de einde looptijd bepaald op 2030.
2. Per pand is een inschatting gemaakt voor het noodzakelijk groot onderhoud en/of kosten voor instandhouding.
3. De inkomsten zijn zoveel mogelijk per gebouw / zorgcluster bepaald.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva (vervolg)

4. Er is rekening gehouden met de overgangsregeling voor de vergoeding voor kapitaalslasten in de zorg. Vanaf 2017 zijn de inkomsten geheel gebaseerd op de normatieve huisvestingscomponent (NHC).
5. Er is gerekend met een disconteringsvoet van 5%. Dit betreft het gemiddelde van de externe vermogenskosten en het gewenste rendement op het eigen vermogen.
6. Instandhoudingsuitgaven zijn jaarlijks geïndexeerd met 2%. De NHC tarieven zijn tot en met 2017 met 2,5% geïndexeerd, daarna met 1%. Vanwege onzekerheid over de toekomstige tarieven is er in 2018 rekening gehouden met een eenmalige korting van 3%. De huuropbrengsten zijn jaarlijks met 2% geïndexeerd.
7. Voorzichtigheidshalve is rekening gehouden met een bezettingsgraad van 97% ten opzichte van de met zorgverzekeraars afgesproken en in het verleden gerealiseerde bezetting.

Voor de jaarrekening 2017 zijn de uitgangspunten en veronderstellingen van de impairmentanalyse opnieuw beoordeeld. Op basis hiervan wordt het niet noodzakelijk geacht de analyse opnieuw uit te voeren.

Het verschil tussen de boekwaarde per 31 december 2014 en de contante waarde van de toekomstige kasstromen is voor het cluster met zorggebouwen positief. Voor deze panden hoeft geen bijzondere waardevermindering plaats te vinden. Bij de separate panden geldt dat er een aantal panden is waarbij de analyse een negatief resultaat laat zien. Voor deze panden is in de geconsolideerde jaarrekening 2014 in totaal een bijzondere waardevermindering van € 2.500.000 verwerkt. Hiervan is in 2016 een bedrag van ongeveer € 235.000 terug genomen, omdat van twee panden de taxatiewaarde hoger is dan de boekwaarde per 31 december 2016. Uit de analyse zoals in februari 2018 is uitgevoerd, volgt dat impairment of terugname hiervan per 31 december 2017 niet aan de orde is.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de kostprijs per ultimo boekjaar. Voor een deel van de voorraad is een voorziening voor incurantheid opgenomen. Deze voorzieningen worden gevormd door de waardevermindering in te schatten van artikelen die langer dan een bepaalde tijd op voorraad zijn.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten

Het onderhanden werk uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten wordt gewaardeerd tegen de (verwachte) opbrengstwaarde van de DBC's/DBC-zorgproducten. Hierbij worden de verblijfsdagen gewaardeerd tegen de door de NZa vastgestelde vergoedingen voor deelprestaties verblijf GGZ (inclusief NHC); de uren worden gewaardeerd tegen het door De Hoop ggz gemiddeld gefactureerde uurtarief. Van de DBC's/DBC-zorgproducten die op het moment van het opstellen van de jaarrekening reeds gefactureerd waren, is de waarde in het onderhanden werk gebaseerd op de factuurwaarde.

De productie van het onderhanden werk is bepaald door de openstaande verrichtingen (uren en verblijfsdagen) te koppelen aan de DBC's/DBC-zorgproducten die ultimo boekjaar openstonden. Voor voorzienbare verliezen op de onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten wordt een voorziening op de waardering in mindering gebracht.

Op het onderhanden werk worden de voorschotten die ontvangen zijn van verzekeraars in mindering gebracht.

Vorderingen

Vorderingen worden opgenomen voor de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald volgens de statische methode.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Herwaarderingsreserves

De herwaarderingsreserves worden gevormd door herwaardering naar vervaardigingsprijs van onroerend goed waarop conform Richtlijn 655 investeringsbijdragen en/of -subsidies zijn afgeboekt. Deze herwaarderingsreserves worden gerealiseerd zodra en naarmate op het betreffende onroerend goed wordt afgeschreven. Deze vrijval wordt ten gunste van het resultaat gebracht.

Bestemmingsfondsen

Het bestemmingsfonds Reserve aanvaardbare kosten kan alleen wijzigen door toevoegingen of onttrekkingen vanwege exploitatie die samen hangt met de zorg. Volgens de definitie van de NZa vallen hieronder ook WMO en Jeugdwet.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva (vervolg)

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale of contante waarde van de geschatte uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1%.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Uitgestelde beloningen

De voorziening uitgestelde beloningen betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Persoonlijk levensfasebudget

De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren PLB-uren. De berekening hiervan is gebaseerd op de CAO-bepalingen, blijfkans en leeftijd.

Langdurige ziekte

Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. De dotaties bestaan uit de salariskosten die tot aan het einde van het dienstverband dienen te worden betaald. De daadwerkelijke uitbetalingen worden aan deze voorziening onttrokken.

Reorganisatiekosten

Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde en wordt gevormd in verband met de verwachte salariskosten die samenhangen met de reorganisaties van de instelling waarover de medewerkers reeds zijn ingelicht.

Overige voorzieningen

Onder de Overige voorzieningen worden de geschatte kosten opgenomen van mogelijke verplichtingen waarvan de wijze van en/of het moment van afwikkeling nog niet duidelijk of zeker zijn.

Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de nominale waarde. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn. Baten en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend.

Opbrengsten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald. Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten. De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord.

Personele kosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voorzover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit. De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen.

Voor de beloningen met opbouw van rechten (levensfasebudget, gratificaties e.d.) worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van gratificaties wordt verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Pensioenen

Stichting De Hoop heeft voor haar werknemers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij De Hoop.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstak-pensioenfonds Zorg en Welzijn. De Hoop betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. In februari 2018 bedroeg deze dekkingsgraad 101,6% (bron: web-site www.pfzw.nl). Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is 124%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan ultimo 2026 hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. Stichting De Hoop heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De Hoop heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling (vervolg)

Omzet DBC's/DBC-zorgproducten en Doorloop DBC's

De DBC-omzet wordt berekend door de DBC-verrichtingen in het boekjaar te waarderen tegen de vastgestelde (verblijfsdagen) en berekende (uren) vergoedingen. Na facturatie van de (doorloop) DBC's/zorgproducten wordt het verschil tussen de factuurwaarde en het onderhanden werk berekend en geboekt. Voor zover er geen directe tijd door een hoofdbehandelaar op DBC's/DBC-zorgproducten geregistreerd was, is de berekende omzet op € nihil gewaardeerd.

Voor de inschatting van de omvang van mogelijke verliezen als gevolg van het niet (volledig) naleven van contractvoorwaarden en beleidsregels is een risicoanalyse uitgevoerd op basis van de risicolijsten, zoals deze door de zorgverzekeraars en GGZ Nederland eind 2017 in concept openbaar zijn gemaakt. Voor zover noodzakelijk werd geacht op basis van de uitkomsten van dit zelfonderzoek, is een correctie op de omzet verwerkt.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen van derden en groepsmaatschappijen ontvangen (te ontvangen) en aan derden en groepsmaatschappijen betaalde (te betalen) interest. Tevens is hieronder opgenomen het aandeel van de stichting in het resultaat van de op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen en waardeveranderingen van financiële vaste activa.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden in de cijfers verwerkt zodra er redelijke zekerheid bestaat dat voldaan zal worden aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de winst-en-verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Belastingen

Deze post betreft vennootschapsbelasting berekend over de resultaten van de B.V.'s. Hierbij wordt rekening gehouden met eventuele fiscaal compensabele verliezen, vrijgestelde winstbestanddelen en niet-aftrekbare kosten.

5.1.4.4 Grondslagen van segmentering

In de jaarrekening wordt overeenkomstig de Richtlijn Zorginstellingen een segmentatie van de resultatenrekening gemaakt in de segmenten verslavings- en volwassenenzorg, kinder- en jeugdhulpverlening en overig.

Het segment 'kinder- en jeugdhulpverlening' bevat de volgende onderdelen:

- kinderdagverblijven, ondergebracht in twee B.V.'s waarin door Stichting De Hoop wordt deelgenomen;
- ambulante kinder- en jeugdhulpverlening, onderdeel van Stichting De Hoop;
- kliniek voor kinder- en jeugdpsychiatrie De Optimist, onderdeel van Stichting De Hoop.

Het segment 'verslavings- en volwassenenzorg' bevat alle overige onderdelen van Stichting De Hoop zoals de kliniek, de maatschappelijke opvang en de therapeutische woon- en leefgemeenschap. Verder behoren alle andere geconsolideerde organisaties (zoals vermeld onder 'Consolidatie') tot het segment verslavings- en volwassenenzorg met uitzondering van Stichting Haaswijk en Stichting De Overbrugging Apeldoorn.

Onder het segment 'overig' zijn Stichting Haaswijk en Stichting De Overbrugging Apeldoorn opgenomen. Deze stichtingen bouwen, verwerven, beheren, exploiteren, huren, verhuren en onderhouden gebouwen ten behoeve van organisaties die hulp verlenen aan mensen in nood, zoals de bij het concern aangesloten organisaties dit doen.

5.1.4.5 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Betalingen welke voortvloeien uit langlopende leningen worden voor het gedeelte dat betrekking heeft op de rente opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als kasstroom uit financieringsactiviteiten.

5.1.4.6 Grondslagen voor gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

5.1.4.7 Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT, waaronder de instellingsspecifieke (sectorale) regels.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

De specificatie is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Kosten van goodwill die van derden is verkregen	52.775	60.315
Totaal immateriële vaste activa	<u>52.775</u>	<u>60.315</u>

Het verloop van de immateriële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	60.315	67.855
Bij: investeringen	0	0
Af: afschrijvingen	7.540	7.540
Boekwaarde per 31 december	<u>52.775</u>	<u>60.315</u>
Aanschafwaarde	75.395	75.395
Cumulatieve herwaarderings	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	22.620	15.080

Toelichting:

De kosten van goodwill worden in 10 jaar afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur.

2. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	33.505.224	35.008.614
Machines en installaties	192.517	241.239
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	512.298	690.653
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	262.894	0
Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	0	884.643
Totaal materiële vaste activa	<u>34.472.933</u>	<u>36.825.149</u>

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	36.825.149	38.837.405
Af: uit concern vertrokken stichtingen	0	363.885
Bij: investeringen	569.975	408.914
Af: afschrijvingen	2.050.124	2.134.360
Af: (terugname) bijzondere waardeverminderingen	0	-234.648
Af: terugname geheel afgeschreven activa	250	0
Af: desinvesteringen	871.817	157.573
Boekwaarde per 31 december	<u>34.472.933</u>	<u>36.825.149</u>
Aanschafwaarde	55.533.817	56.849.899
Cumulatieve herwaarderings	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	21.060.884	20.024.750

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA

2. Materiële vaste activa

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.6.

In de investeringen is geen geactiveerde rente opgenomen. Het totaal van de geactiveerde rente bedraagt ultimo boekjaar € 561.210, de boekwaarde bedraagt € 331.580.

Conform Richtlijn 655 worden investeringssubsidies en -bijdragen afgeboekt van de betreffende investeringen. In totaal gaat het in 2017 om een ontvangen bedrag van € 28.462 (2016 € 45.000).

De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.7.

De materiële vaste activa dienen voor een bedrag van € 36.410.372 (2016: € 39.688.905) als onderpand voor schulden aan kredietinstellingen, waarvan € 31.924.722 (2016: € 33.619.805) als garantie voor leningen die zijn geborgd via het Waarborgfonds voor de Zorg (WFZ). Stichting De Hoop en Stichting Haaswijk hebben zich verbonden niet zonder voorafgaande toestemming van het WFZ onroerende goederen die zijn gefinancierd met geborgde leningen te vervreemden of met een ander zakelijk recht te bezwaren.

3. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Deelnemingen in overige verbonden maatschappijen	62.569	28.989
Vorderingen op overige verbonden maatschappijen	15.000	25.000
Andere deelnemingen	49.127	49.127
Overige vorderingen	587.295	679.514
Totaal financiële vaste activa	<u>713.991</u>	<u>782.630</u>

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	782.630	741.244
Kapitaalstortingen	0	10.775
Resultaat deelnemingen	35.774	23.985
(Te ontvangen) aflossingen leningen	-22.822	0
(Terugname) waardeverminderingen	-81.591	20.626
Afboeking dubieuze vordering	0	-14.000
Boekwaarde per 31 december	<u>713.991</u>	<u>782.630</u>

Toelichting:

Van de vorderingen op de financiële vaste activa heeft een totaalbedrag van € nihil een looptijd korter dan 1 jaar.

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Kapitaalbelang (in %)	Eigen vermogen	Resultaat
				€	€
Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%:					
JobUp B.V.	re-integratie	6.000	33%	187.707	100.740
Rechtstreekse kapitaalbelangen < 20%:					
Onderl. waarborgmij. CentraMed	aanspr.verzekeraar	49.127	1%	16.187.000	701.000

Toelichting:

Stichting Werkvisie De Hoop heeft samen met twee andere ondernemingen per 15 september 2011 JobUp B.V. opgericht. Deze B.V. richt zich met name op de re-integratie van mensen die door hun verslavingsachtergrond of andere problematiek niet zelfstandig aan een baan kunnen komen.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA

4. Voorraden

De specificatie is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Medische middelen	5.380	8.105
Voedingsmiddelen	7.231	7.059
Kantoorbenodigdheden en schoomaakmiddelen	31.883	39.057
Overige voorraden:		
Winkelvoorraden	0	1.991
Materialen bedrijven	10.954	10.894
Totaal voorraden	<u>55.448</u>	<u>67.106</u>

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op de voorraden is gebracht bedraagt € nihil (2016: € 11.625).

5. Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten

De specificatie is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Onderhanden projecten DBC's/DBC-zorgproducten A-segment	9.734.837	10.411.541
Af: ontvangen voorschotten	6.021.038	5.590.336
Af: voorziening onderhanden werk	358.729	487.995
Totaal onderhanden projecten	<u>3.355.070</u>	<u>4.333.210</u>

De specificatie per onderhanden project is als volgt weer te geven:

Stroom DBC's/DBC-zorgproducten	Gerealiseerde projectkosten en toegerekende winst	Af: verwerkte verliezen	Af: ontvangen voorschotten	Saldo per 31-dec-17
	€	€	€	€
Zorgverzekeraars	8.525.035	358.729	5.409.507	2.756.799
Justitie	1.209.802	0	611.531	598.271
Gemeenten	0	0	0	0
Totaal onderhanden projecten	<u>9.734.837</u>	<u>358.729</u>	<u>6.021.038</u>	<u>3.355.070</u>

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA

6. *Debiteuren en overige vorderingen*

<i>De specificatie is als volgt :</i>	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Vorderingen op debiteuren	2.740.916	2.065.786
Nog te factureren omzet DBC's en DBBC's	3.723.174	1.904.064
Vorderingen uit hoofde van transitiereregelingen kapitaalslasten	133.891	380.532
Overige vorderingen:		
Subsidies	574.368	436.089
Omzetbelasting	102.694	68.543
Overige vorderingen	376.963	371.956
Vooruitbetaalde bedragen:		
Stichting Breedband	32.143	41.451
Kosten ICT-ondersteuning	0	171.000
Overige vooruitbetaalde bedragen	358.321	308.594
Nog te ontvangen bedragen:		
Overige nog te ontvangen bedragen	26.006	24.657
Totaal vorderingen en overlopende activa	8.068.476	5.772.672

Toelichting:

Op de vorderingen uit hoofde van debiteuren en nog te factureren omzet is een voorziening voor oninbaarheid van € 409.121 (2016: € 287.827) in mindering gebracht.
 In de debiteuren en overige vorderingen is geen bedrag begrepen met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.
 Ten behoeve van de kredietfaciliteit aan ING Bank en Rabobank is 1e pandrecht gevestigd op voorraden, vorderingen op derden en inventaris.

7. *Liquide middelen*

<i>De specificatie is als volgt :</i>	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Bankrekeningen	917.165	1.076.708
Kassen	19.072	16.461
Kruisposten	117	3.000
Totaal liquide middelen	936.354	1.096.169

Toelichting:

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

PASSIVA

8. Groepsvermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Bestemmingsreserves	2.793.873	2.936.890
Bestemmingsfondsen	2.169.595	1.786.756
Algemene en overige reserves	122.499	265.201
Totaal eigen vermogen	<u>5.085.967</u>	<u>4.988.847</u>

Bestemmingsreserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 31-dec-16	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-17
	€	€	€	€
Herwaarderingsreserves:				
Stichting Haaswijk	2.980.890	0	-143.017	2.837.873
Reserve omrekeningsverschillen:				
Stichting Haaswijk	-44.000	0	0	-44.000
Totaal bestemmingsreserves	<u>2.936.890</u>	<u>0</u>	<u>-143.017</u>	<u>2.793.873</u>

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 31-dec-16	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-17
	€	€	€	€
Bestemmingsfondsen:				
Stichting De Hoop - reserve aanvaardbare kosten	1.786.756	382.839	0	2.169.595
Totaal bestemmingsfondsen	<u>1.786.756</u>	<u>382.839</u>	<u>0</u>	<u>2.169.595</u>

Algemene en overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 31-dec-16	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-17
	€	€	€	€
Algemene reserves:				
Stichting De Hoop	88.516	-138.216	-21.016	-70.716
Stichting De Hoop Reïntegratie	2.447	-54	0	2.393
Stichting Terwille	1.142.043	86.216	0	1.228.259
Stichting Sta Op Zorg	110.440	-6.221	0	104.219
Stichting Haaswijk	-1.182.522	-141.438	0	-1.323.960
Stichting De Overbrugging Apeldoorn	0	0	0	0
Stichting Werkvisie De Hoop	104.277	78.027	0	182.304
Totaal algemene en overige reserves	<u>265.201</u>	<u>-121.686</u>	<u>-21.016</u>	<u>122.499</u>

Toelichting:

De overige mutatie (neg. € 143.017) op de herwaarderingsreserves van Stichting Haaswijk betreft de vrijval op basis van de afschrijvingen van deze onroerende goederen.

De waardevermeerderingen of -verminderingen van huurkoopvorderingen wegens omrekening van het geïnvesteerde vermogen vanuit de valuta van de vordering naar Euro's, kwamen tot en met 2014 respectievelijk ten gunste of ten laste van de reserve omrekeningsverschillen van Stichting Haaswijk. Omdat de betreffende stichtingen het concern hebben verlaten, komen deze koersverschillen met ingang van 2015 ten gunste of ten laste van de resultatenrekening. Het saldo van de reserve wordt afgeboekt naarmate de huurkoopvorderingen worden afgewikkeld.

Het saldo van de Algemene reserve van Stichting De Hoop zoals hierboven vermeld, wijkt af van het saldo onder de enkelvoudige cijfers. Het verschil ad € 70.716 wordt veroorzaakt door de negatieve waarde van deelnemingen. Voor de overige toelichting op de reserves en fondsen van Stichting De Hoop wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans zoals opgenomen onder 5.1.12 punt 8. Eigen vermogen.

Voor de specificatie van de herwaarderingsreserves van Stichting Haaswijk wordt verwezen naar de jaarrekening van deze stichting.

De bestemmingsfondsen Reserve aanvaardbare kosten kunnen worden aangewend ten behoeve van de exploitatie van de zorg uit hoofde van ZVW, WMO en/of Jeugdwet.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

PASSIVA

9. Voorzieningen

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per 31-dec-16	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-dec-17
	€	€	€	€	€
Uitgestelde beloningen	217.408	19.837	11.605	16.919	208.721
Persoonlijk levensfasebudget	917.024	450.171	194.409	0	1.172.786
Langdurige ziekte	159.140	44.901	0	0	204.041
Reorganisatiekosten	130.143	100.000	18.798	0	211.345
Overige voorzieningen	100.000	0	16.400	31.900	51.700
Totaal voorzieningen	1.523.715	614.909	241.212	48.819	1.848.593

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	31-dec-17
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	486.593
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	1.362.000
Hiervan > 5 jaar	731.000

Toelichting per categorie voorziening:

De voorziening uitgestelde beloningen wordt gevormd voor in de toekomst uit te betalen jubileumuitkeringen. Het persoonlijk levensfase budget (PLB) kwalificeert als een beloning met opbouw van rechten. De voorziening die hieruit voortvloeit wordt gevormd ter hoogte van de opgebouwde rechten voor de niet in tijd dan wel geld opgenomen uren. Deze rechten hebben betrekking op de reguliere PLB-uren en op de CAO-verplichting in het kader van de overgangsregeling 45+.

De voorziening langdurige ziekte wordt gevormd voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van salarissen aan medewerkers die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

De voorziening voor reorganisatiekosten heeft betrekking op het beëindigen van enkele ondersteunende en zorgafdelingen van Stichting De Hoop.

Onder de post Overige voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de potentiële verplichting om ORT over vakantieperioden na te betalen.

Bij de voorzieningen die op contante waarde zijn gewaardeerd, maakt het effect van de periodieke toename als gevolg van rente onderdeel uit van de dotaties in het boekjaar. Het rente-effect bedraagt in 2017 € 11.344.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

PASSIVA

10. Langlopende schulden

<i>De specificatie is als volgt :</i>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Schulden aan banken	31.924.722	33.619.805
Disagio m.b.t. schulden aan kredietinstellingen	-5.816	-8.196
Overige langlopende schulden	1.843.525	1.983.785
Totaal langlopende schulden	<u>33.762.431</u>	<u>35.595.394</u>
<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	35.595.394	37.230.858
Bij: nieuwe leningen	0	200.000
Af: disagio m.b.t. nieuwe leningen	-2.380	-2.845
Af: aflossingen	1.835.343	1.838.309
Stand per 31 december	<u>33.762.431</u>	<u>35.595.394</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	1.771.407	1.825.342
Stand langlopende schulden per 31 december	<u>31.991.024</u>	<u>33.770.052</u>
<i>Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:</i>		
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	1.771.407	1.825.342
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.), balanspost	31.991.024	33.770.052
Hiervan > 5 jaar	24.838.962	26.564.495

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage Overzicht langlopende schulden onder 5.1.7. De aflossingsverplichtingen komend boekjaar zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

11. Overige kortlopende schulden

<i>De specificatie is als volgt :</i>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	1.528.533	2.071.142
Crediteuren	1.349.102	930.307
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	1.771.407	1.825.342
Belastingen en sociale premies	1.033.869	1.096.018
Schulden terzake pensioenen	59.584	224.320
Nog te betalen salarissen en nabetalings december	90.335	105.903
Vakantiegeld	827.800	769.847
Vakantiedagen	376.957	364.420
Overige schulden	1.531.834	1.121.995
Vooruitontvangen opbrengsten	130.392	140.423
Overige passiva	29.650	4.920
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>8.729.463</u>	<u>8.654.637</u>

Toelichting:

Voor de omvang en voorwaarden van de kredietfaciliteit van Stichting De Hoop wordt verwezen naar punt 11 van de toelichting op de enkelvoudige balans (5.1.12).

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

PASSIVA

12. Financiële instrumenten

Algemeen

In de normale bedrijfsuitoefening wordt gebruik gemaakt van verschillende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen de volgende financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen: handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren e.d. zijn toegelicht onder 6. Debiteuren en overige vorderingen.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Voor de langlopende schulden zijn er langlopende renteafspraken gemaakt. Voor een overzicht van de rente- en aflossingsverplichtingen wordt verwezen naar het overzicht langlopende schulden ultimo 2017 onder 5.1.7. De instelling heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Reële waarde

De reële waarde van de in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

13. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Onzekerheden opbrengstverantwoording

Als gevolg van materiële nacontroles door zorgverzekeraars, justitie en gemeenten op de gedeclareerde zorgprestaties kunnen correcties noodzakelijk zijn op de gedeclareerde productie. De effecten van eventuele materiële nacontroles zijn vooralsnog onzeker en daarom zijn er hiervoor geen verplichtingen opgenomen in de balans.

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het makro kader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg en bij instellingen voor curatieve geestelijke gezondheidszorg. Het macrobeheersinstrument is uitgewerkt in de Aanwijzing macrobeheersmodel instellingen voor medisch specialistische zorg, respectievelijk Aanwijzing Macrobeheersinstrument curatieve geestelijke gezondheidszorg. Ook voor instellingen in andere sectoren kan een Aanwijzing Macrobeheersinstrument van toepassing zijn. Jaarlijks wordt door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) ambtshalve een mbi-omzetplafond vastgesteld. Tevens wordt door de NZa jaarlijks een omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het mbi-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. Deze vaststelling vindt plaats nadat door de Minister van VWS de overschrijding van het mbi-omzetplafond uiterlijk vóór 1 december van het opvolgend jaar is gecommuniceerd. Voor 2017 is het mbi-omzetplafond voor geneeskundige GGZ door de NZa vastgesteld op € 3.865,6 miljoen (prijsniveau 2017). Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 bestaat nog geen inzicht in realisatie van het mbi-omzetplafond over 2017. De Hoop is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2017.

Huur- en overige verplichtingen

Stichting De Hoop

Stichting De Hoop huurt een groot deel van haar panden van Stichting Haaswijk. Haaswijk wordt meegeconsolideerd in deze jaarrekening waardoor de betreffende huurkosten worden geëlimineerd. Voor de toelichting op de overige huurovereenkomsten en de overige informatie omtrent de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen van Stichting De Hoop wordt verwezen naar punt 12 van de toelichting op de enkelvoudige balans (5.1.12).

Stichting Haaswijk

Haaswijk heeft langlopende leningen afgesloten welke worden geborgd door het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Voor deze leningen bestaat een obligoverplichting ter grootte van 3% van de restschuld. Per 31 december 2017 bedroeg deze obligoverplichting € 702.707.

Bambino Kinderopvang B.V. en Bambino Christelijke Kindercentra Zuid B.V.

Ultimo 2017 huurt kinderdagopvang Bambino enkele panden in Dordrecht en Eindhoven, waarvan drie van Stichting Haaswijk. De jaarhuur die betaald werd bedroeg in 2017 € 71.857, waarvan € 19.760 aan Haaswijk.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

PASSIVA

13. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa (vervolg)

Huur- en overige verplichtingen (vervolg)

Stichting Werkvisie De Hoop

Voor de leer-/werkbedrijven worden panden gehuurd van Stichting Haaswijk, Stichting Vrienden van De Hoop en van derden. De jaarhuur aan Vrienden bedraagt € 42.505. De jaarhuur aan derden betreft een pand in Hendrik Ido Ambacht en bedraagt € 84.000. De huurperiode loopt tot eind 2019, heeft een opzegtermijn van een jaar en wordt steeds met een periode van drie jaar verlengd.

Stichting Terwille

Stichting Terwille is gevestigd in gehuurde panden. De meeste huurovereenkomsten zijn aangegaan voor onbepaalde tijd, met een opzegtermijn van één maand. Daarnaast huurt Terwille enkele panden voor bepaalde tijd met opzegtermijnen variërend van drie maanden tot één jaar. In totaal bedroeg de huur in 2017 € 408.509. Voor een specificatie van de huurovereenkomsten wordt verwezen naar het jaardocument van Stichting Terwille.

Stichting Sta Op Zorg

Stichting Sta Op Zorg huurt een pand aan de Badhuisstraat 60 te Vlissingen. De huurovereenkomst is aangegaan voor een periode van één jaar. Verlenging gebeurt voor een periode van 2,5 of 5 jaar. De opzegtermijn is één jaar. De jaarhuur 2017 bedraagt € 12.624.

5.1.6.1 GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT IMMATERIELE VASTE ACTIVA

	Kosten op- richting en uitgifte van aandelen	Kosten van onderzoek en ontwikkeling	Kosten van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom	Kosten van goodwill die van derden is verkregen	Vooruitbe- talingen op immateriële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari						
- aanschafwaarde	0	0	0	75.395	0	75.395
- cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	15.080	0	15.080
Boekwaarde per 1 januari	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>60.315</u>	<u>0</u>	<u>60.315</u>
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	0	0	0	0	0	0
- afschrijvingen	0	0	0	7.540	0	7.540
<i>- terugname geheel afgeschreven activa</i>						
.aanschafwaarde	0	0	0	0	0	0
.cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	0	0
<i>- desinvesteringen</i>						
aanschafwaarde	0	0	0	0	0	0
cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	0	0
per saldo	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-7.540</u>	<u>0</u>	<u>-7.540</u>
Stand per 31 december						
- aanschafwaarde	0	0	0	75.395	0	75.395
- cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	22.620	0	22.620
Boekwaarde per 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>52.775</u>	<u>0</u>	<u>52.775</u>
Afschrijvingspercentage				10%		

5.1.6.1 GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en voortuitbetalingen op materiële vaste activa	Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017						
- aanschafwaarde	52.755.691	864.530	2.101.453	0	1.128.225	56.849.899
- cumulatieve afschrijvingen	17.747.077	623.291	1.410.800	0	243.582	20.024.750
Boekwaarde per 1 januari	<u>35.008.614</u>	<u>241.239</u>	<u>690.653</u>	<u>0</u>	<u>884.643</u>	<u>36.825.149</u>
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	165.390	60.736	80.955	262.894	0	569.975
- afschrijvingen	1.663.208	109.458	252.334	0	25.124	2.050.124
- <i>terugname geheel afgeschreven activa</i>						
.aanschafwaarde	555.676	8.137	170.752	0	0	734.565
.cumulatieve afschrijvingen	555.676	8.137	170.502	0	0	734.315
- <i>desinvesteringen</i>						
aanschafwaarde	6.884	0	16.383	0	1.128.225	1.151.492
cumulatieve afschrijvingen	1.312	0	9.657	0	268.706	279.675
per saldo	<u>5.572</u>	<u>0</u>	<u>6.726</u>	<u>0</u>	<u>859.519</u>	<u>871.817</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-1.503.390</u>	<u>-48.722</u>	<u>-178.355</u>	<u>262.894</u>	<u>-884.643</u>	<u>-2.352.216</u>
Stand per 31 december						
- aanschafwaarde	52.358.521	917.129	1.995.273	262.894	0	55.533.817
- cumulatieve afschrijvingen	18.853.297	724.612	1.482.975	0	0	21.060.884
Boekwaarde per 31 december	<u>33.505.224</u>	<u>192.517</u>	<u>512.298</u>	<u>262.894</u>	<u>0</u>	<u>34.472.933</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	0% - 20%	5% - 33%	10% - 50%			

5.1.6.2 GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Deelnemingen in groepsmaat- schappijen	Deelnemingen in overige verbonden maatschappijen	Vorderingen op groeps- maatschappijen	Vorderingen op overige verbonden maatschappijen	Andere Deelnemingen	Vorderingen op participanten en op maat- schappijen waarin wordt deelgenomen	Overige effecten	Vordering op grond van compensatie regeling	Overige vorderingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari	0	28.989	0	25.000	49.127	0	0	0	679.514	782.630
Kapitaalstortingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat deelnemingen	0	33.580	0	0	0	0	0	0	2.194	35.774
(Te ontvangen) aflossingen leningen	0	0	0	-10.000	0	0	0	0	-12.822	-22.822
(Terugname) waardemutaties	0	0	0	0	0	0	0	0	-81.591	-81.591
Afboeking dubieuze vordering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boekwaarde per 31 december	<u>0</u>	<u>62.569</u>	<u>0</u>	<u>15.000</u>	<u>49.127</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>587.295</u>	<u>713.991</u>

BIJLAGEN

5.1.7 Overzicht langlopende schulden ultimo 2017 (geconsolideerd)

Leninggever	Datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Soort lening	Werkelijke rente	Restschuld 31 december 2016	Nieuwe leningen in 2017	Aflossing in 2017	Restschuld 31 december 2017	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2017	Aflossingswijze	Aflossing 2018	Gestelde zekerheden
		€			%	€	€	€	€	€			€	
Stichting De Hoop														
Schulden aan kredietinstellingen														
ING Bank	div.	3.640.963	div.	bancair	div.	1.862.390	0	144.366	1.718.024	1.032.444	div.	kwartaal	144.366	hypotheek
BNG Bank	div.	8.600.000	div.	bancair	div.	5.095.000	0	282.500	4.812.500	3.400.000	div.	div.	282.500	borging
NWB Bank	div.	2.850.000	div.	bancair	div.	2.096.250	0	125.625	1.970.625	1.342.500	div.	jaar	125.625	borging
						9.053.640	0	552.491	8.501.149	5.774.944			552.491	
Overige langlopende schulden														
Stichting De Brug	22-dec-16	200.000	5 jaar	achtergesteld	2,50%	200.000	0	0	200.000	0	div.	maand	0	
						200.000	0	0	200.000	0			0	
Stichting Werkvisie De Hoop														
Overige langlopende schulden														
ING Lease NV	28-sep-07	380.800	10 jaar	lease	6,45%	28.935	0	28.935	0	0	0	maand	0	pand
Stichting Vrienden van De Hoop	div.	222.500	div.	onderhands	div.	179.375	0	21.500	157.875	155.000	div.	maand	2.875	geen
Kodamb B.V.	3-sep-07	85.000	10 jaar	onderhands	2,00%	6.375	0	6.375	0	0	0	maand	0	geen
						214.685	0	56.810	157.875	155.000			2.875	
Stichting Haaswijk														
Schulden aan kredietinstellingen														
NWB Bank	div.	11.447.500	30 jaar	bancair	div.	9.158.000	0	381.584	8.776.416	6.868.501	div.	jaar	381.583	borging
BNG Bank	1-apr-10	16.262.500	div.	bancair	div.	13.263.540	0	510.417	12.753.123	10.201.038	div.	kwartaal	510.417	borging
ING Bank	div.	3.718.171	div.	bancair	div.	2.144.625	0	250.591	1.894.034	771.079	div.	div.	240.591	borging
						24.566.165	0	1.142.592	23.423.573	17.840.618			1.132.591	
Overige langlopende schulden														
Stichting Kerkelijk Geldbeheer	2-apr-08	600.000	25 jaar	onderhands	div.	432.000	0	24.000	408.000	288.000	17	div.	24.000	geen
Protestant Diaconaal Krediet NL	1-apr-08	800.000	30 jaar	onderhands	2,75%	613.100	0	26.700	586.400	452.900	22	halfjaar	26.700	geen
Protestant Diaconaal Krediet NL	21-nov-12	655.000	20 jaar	bancair	2,75%	524.000	0	32.750	491.250	327.500	15	jaar	32.750	hypotheek
						1.569.100	0	83.450	1.485.650	1.068.400			83.450	
Disagio m.b.t. kredietinstellingen						-8.196	0	-2.380	-5.816					0
Totaal						35.595.394	0	1.832.963	33.762.431	24.838.962			1.771.407	

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

5.1.8.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

SEGMENT VERSLAVINGS- EN VOLWASSENENZORG	Ref.	2017 €	2016 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	14	27.700.158	27.393.066
Subsidies	15	1.386.618	2.037.950
Overige bedrijfsopbrengsten	16	3.684.747	4.333.853
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>32.771.523</u>	<u>33.764.869</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	23.632.731	23.822.541
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	18	768.690	835.225
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	19	0	0
Overige bedrijfskosten	20	7.683.169	7.395.979
Som der bedrijfslasten		<u>32.084.590</u>	<u>32.053.745</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		686.933	1.711.124
Vrijval herwaarderingsreserves	21	0	0
Financiële baten en lasten	22	-247.689	-283.343
Belastingen	23	-5.863	5.863
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>433.381</u></u>	<u><u>1.433.644</u></u>
RESULTAATSBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
Toevoeging/onttrekking aan de reserves en fondsen van:			
Stichting De Hoop		275.413	876.881
Stichting De Hoop Reïntegratie		-54	120
Stichting Sta Op Zorg		-6.221	0
Stichting Werk en Re-integratie		78.027	89.180
Stichting Terwille		86.216	471.062
Stichting De Brug Midden-Nederland		0	-3.599
		<u><u>433.381</u></u>	<u><u>1.433.644</u></u>

Toelichting:

Voor de specificatie van het resultaat naar de verschillende reserves wordt verwezen naar de geconsolideerde resultatenrekening.

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

5.1.8.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

SEGMENT KINDER- EN JEUGDHULPVERLENING	Ref.	2017 €	2016 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	14	3.639.786	3.090.936
Subsidies	15	129.405	101.797
Overige bedrijfsopbrengsten	16	943.468	859.723
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>4.712.659</u>	<u>4.052.456</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	3.030.415	3.014.357
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	18	29.313	26.325
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	19	0	0
Overige bedrijfskosten	20	1.670.322	1.565.995
Som der bedrijfslasten		<u>4.730.050</u>	<u>4.606.677</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		-17.391	-554.221
Vrijval herwaarderingsreserves	21	0	0
Financiële baten en lasten	22	-10.400	-9.882
Belastingen	23	-2.999	0
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>-30.790</u></u>	<u><u>-564.103</u></u>
RESULTAATSBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
Toevoeging/onttrekking aan de reserves en fondsen van: Stichting De Hoop		-30.790	-564.103
		<u><u>-30.790</u></u>	<u><u>-564.103</u></u>

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

5.1.8.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

SEGMENT OVERIG	Ref.	2017 €	2016 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Overige bedrijfsopbrengsten	16	481.216	282.564
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>481.216</u>	<u>282.564</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	22.500	22.500
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	18	1.323.396	1.279.521
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	19	0	-234.648
Overige bedrijfskosten	20	-1.253.627	-1.665.183
Som der bedrijfslasten		<u>92.269</u>	<u>-597.810</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		388.947	880.374
Vrijval herwaarderingsreserves	21	143.016	143.016
Financiële baten en lasten	22	-673.401	-732.592
Belastingen	23	0	0
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>-141.438</u></u>	<u><u>290.798</u></u>
RESULTAATSBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
Toevoeging/onttrekking aan de reserves en fondsen van:			
Stichting Haaswijk		-141.438	290.798
Stichting De Overbrugging Apeldoorn		0	0
		<u><u>-141.438</u></u>	<u><u>290.798</u></u>

5.1.8.2 AANSLUITING TOTAAL RESULTAAT MET RESULTAAT SEGMENTEN

	2017 €	2016 €
Resultaat volgens gesegmenteerde resultatenrekeningen:		
Segment Verslavings- en Volwassenenzorg	433.381	1.433.644
Segment Kinder- en Jeugdhulpverlening	-30.790	-564.103
Segment Overig	-141.438	290.798
	<u>261.153</u>	<u>1.160.339</u>
Resultaat volgens geconsolideerde resultatenrekening	<u><u>261.153</u></u>	<u><u>1.160.339</u></u>

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

BATEN

14. Opbrengsten zorgprestaties*De specificatie is als volgt:*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Opbrengsten zorgverzekeringswet	18.825.868	20.319.311
Opbrengsten Ministerie van Veiligheid en Justitie	3.978.540	2.860.885
Opbrengsten Jeugdwet	3.574.786	2.987.037
Opbrengsten WMO	3.798.587	3.227.253
Overige zorgprestaties	1.162.163	1.089.516
Totaal	<u>31.339.944</u>	<u>30.484.002</u>

15. Subsidies*De specificatie is als volgt:*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	331.398	414.807
Beschikbaarheidsbijdragen Opleidingen	197.834	55.810
Subsidies vanwege Provincies en gemeenten	974.254	1.550.200
Overige subsidies	12.537	118.930
Totaal	<u>1.516.023</u>	<u>2.139.747</u>

16. Overige bedrijfsopbrengsten*De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Overige subsidies:		
Giften, bijdragen e.d.	884.219	1.246.592
Overige opbrengsten:		
Omzet bedrijven	2.336.591	2.204.118
Verhuuropbrengsten	1.123.007	1.130.227
Overige opbrengsten	765.614	895.203
Totaal	<u>5.109.431</u>	<u>5.476.140</u>

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

LASTEN

17. Personeelskosten

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Lonen en salarissen	19.826.508	19.280.987
Sociale lasten	2.815.894	2.944.318
Pensioenpremie	1.634.261	1.581.352
Andere personeelskosten:		
Overige personeelskosten	1.102.768	1.092.594
Ontvangen ziekengeld	-338.029	-343.604
Sub-totaal	<u>25.041.402</u>	<u>24.555.647</u>
Personeel niet in loondienst	1.644.244	2.303.751
Totaal personeelskosten	<u><u>26.685.646</u></u>	<u><u>26.859.398</u></u>
Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment (exclusief stagiaires):		
Verslavings- en volwassenenzorg	361	346
Kinder- en jeugdhulpverlening	61	57
Overig	0	0
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u>422</u>	<u>403</u>
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	2	2

18. Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Afschrijvingen:		
- immateriële vaste activa	7.540	7.540
- materiële vaste activa	2.050.124	2.134.360
- financiële vaste activa	0	0
Resultaat verkoop materiële vaste activa	63.735	-829
Totaal afschrijvingen	<u><u>2.121.399</u></u>	<u><u>2.141.071</u></u>

19. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Bijzondere waardeverminderingen van:		
- materiële vaste activa	0	-234.648
Totaal	<u><u>0</u></u>	<u><u>-234.648</u></u>

Toelichting:

Het negatieve bedrag in 2016 betreft de terugneming van een deel van de bijzondere waardevermindervingsverliezen uit 2014 van Stichting Haaswijk.

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

LASTEN

20. Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	1.289.878	1.222.286
Algemene kosten	2.854.164	2.440.572
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	487.014	496.489
Onderhoudskosten	346.642	320.504
Energiekosten	549.162	675.992
Huur en leasing	983.041	996.915
Kosten van grond- en hulpstoffen en inkoopwaarde van de omzet	804.250	849.135
Productie- en exploitatiekosten	107.816	106.671
Verkoopkosten	16.536	13.857
Dotaties en vrijval voorzieningen	661.361	174.370
Totaal bedrijfskosten	<u>8.099.864</u>	<u>7.296.791</u>

21. Vrijval herwaarderingsreserves

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Onroerend goed Stichting Haaswijk	143.016	143.016
Totaal vrijval herwaarderingsreserves	<u>143.016</u>	<u>143.016</u>

22. Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rentebaten	2.297	1.240
Resultaat deelnemingen	35.774	23.985
Sub-totaal financiële baten	<u>38.071</u>	<u>25.225</u>
Rentelasten	-969.561	-1.051.042
Resultaat deelnemingen	0	0
Sub-totaal financiële lasten	<u>-969.561</u>	<u>-1.051.042</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>-931.490</u>	<u>-1.025.817</u>

23. Belastingen

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Vennootschapsbelasting	-8.862	5.863
Totaal belastingen	<u>-8.862</u>	<u>5.863</u>

Toelichting

De vennootschapsbelasting heeft betrekking op het resultaat van De Hoop ICT B.V. en Bambino Chr. Kindercentra Zuid B.V.. In deze B.V.'s heeft Stichting De Hoop per 31 december 2017 kapitaalbelangen van 100%.

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

LASTEN

24. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op Stichting De Hoop van toepassing zijnde Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen zorg en jeugdhulp.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor De Hoop is € 166.000 op basis van klasse IV bij een totaal van 10 complexiteitspunten. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen

Naam topfunctionaris	J. de Gruijter
Functiegegevens	voorzitter RvB
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,00
Gewezen topfunctionaris?	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja
Individueel WNT-maximum	166.000
Beloning	141.555
Belastbare onkostenvergoedingen	0
Beloningen betaalbaar op termijn	11.035
Subtotaal	152.590
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0
Totaal bezoldiging 2017	152.590

Gegevens 2016

Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,00
Beloning	141.462
Belastbare onkostenvergoedingen	0
Beloningen betaalbaar op termijn	10.802
Totaal bezoldiging 2016	152.264

1b. Toezichthoudende topfunctionarissen

Naam topfunctionaris	C. Kleingeld	L. Malschaert	J. den Heijer	B. Gort
Functiegegevens	voorzitter	lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	24.900	16.600	16.600	16.600
Beloning	12.750	8.500	8.500	8.500
Belastbare onkostenvergoedingen	433	0	218	710
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Subtotaal	13.183	8.500	8.718	9.210
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2017	13.183	8.500	8.718	9.210

Gegevens 2016

Aanvang en einde functievervulling in 2016	4/2 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Beloning	12.000	8.000	10.000	8.000
Belastbare onkostenvergoedingen	167	0	285	772
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2016	12.167	8.000	10.285	8.772

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

LASTEN

24. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) - vervolg

1b. Toezichthoudende topfunctionarissen - vervolg

Naam topfunctionaris	G.J. Bosland	P. Verhoeve	H. de Ruiter
Functiegegevens	lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	26/10 - 31/12
Individueel WNT-maximum	16.600	16.600	16.600
Beloning	8.500	8.500	8.500
Belastbare onkostenvergoedingen	0	200	373
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0
Subtotaal	8.500	8.700	8.873
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0
Totaal bezoldiging 2017	<u>8.500</u>	<u>8.700</u>	<u>8.873</u>
<i>Gegevens 2016</i>			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	26/10 - 31/12
Beloning	8.000	8.000	1.462
Belastbare onkostenvergoedingen	0	200	64
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0
Totaal bezoldiging 2016	<u>8.000</u>	<u>8.200</u>	<u>1.526</u>

2. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2017 geen ontsluitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

25. Honoraria accountant

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
De honoraria van de accountant over 2017 zijn als volgt:		
1 Controle van de jaarrekening	164.000	167.000
2 Overige controlewerkzaamheden (w.o. Regeling AO/IC en Nacalculatie)	59.000	40.000
3 Fiscale advisering	36.000	0
4 Niet controle-diensten	22.000	43.000
Totaal honoraria accountant	<u>281.000</u>	<u>250.000</u>

Toelichting:

De kosten zijn toegerekend aan het jaar waarop de werkzaamheden betrekking hebben. De bedragen zijn inclusief BTW.

26. Transacties met verbonden partijen

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag. De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders is opgenomen onder punt 24.

5.1.9 ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017
 (na resultaatbestemming)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	8.939.320	9.245.233
Financiële vaste activa	2	157.209	164.580
Totaal vaste activa		<u>9.096.529</u>	<u>9.409.813</u>
Vlottende activa			
Voorraden	3	44.494	53.995
Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten	4	2.343.823	3.326.382
Debiteuren en overige vorderingen	5	6.625.469	5.337.107
Liquide middelen	6	13.717	32.040
Totaal vlottende activa		<u>9.027.503</u>	<u>8.749.524</u>
Totaal activa		<u><u>18.124.032</u></u>	<u><u>18.159.337</u></u>
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Bestemmingsfondsen	7	2.169.595	1.786.756
Algemene en overige reserves		<u>0</u>	<u>132.902</u>
Totaal eigen vermogen		2.169.595	1.919.658
Voorzieningen	8	1.402.399	1.194.543
Langlopende schulden	9	8.144.700	8.695.753
Kortlopende schulden			
Overige kortlopende schulden	10	6.407.338	6.349.383
Totaal kortlopende schulden		<u>6.407.338</u>	<u>6.349.383</u>
Totaal Passiva		<u><u>18.124.032</u></u>	<u><u>18.159.337</u></u>

5.1.10 ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2017

	<u>Ref.</u>	<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	13	26.235.988	25.452.736
Subsidies	14	452.102	867.398
Overige bedrijfsopbrengsten	15	5.431.035	4.958.191
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>32.119.125</u>	<u>31.278.325</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	16	24.167.158	23.403.220
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	17	688.752	621.884
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	18	0	0
Overige bedrijfskosten	19	6.740.277	6.602.538
Som der bedrijfslasten		<u>31.596.187</u>	<u>30.627.642</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		522.938	650.683
Financiële baten en lasten	20	-273.001	-377.309
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>249.937</u></u>	<u><u>273.374</u></u>
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
Toevoeging/onttrekking:			
Bestemmingsreserve - onderhoudsprojecten		0	-11.254
Bestemmingsfonds - reserve aanvaardbare kosten		382.839	707.500
Bestemmingsfonds - Gemeente Dordrecht		0	-98.800
Algemene reserves		-132.902	-324.072
		<u><u>249.937</u></u>	<u><u>273.374</u></u>

5.1.11 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Grondslagen enkelvoudige jaarrekening

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde jaarrekening. Voor de beschrijving hiervan wordt verwezen naar paragraaf 5.1.4.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	8.169.618	8.526.832
Machines en installaties	147.849	151.876
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	358.959	566.525
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	262.894	0
Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	0	0
	<u>8.939.320</u>	<u>9.245.233</u>

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	9.245.233	9.577.259
Bij: investeringen	385.888	290.957
Af: afschrijvingen	689.527	622.507
Af: bijzondere waardeverminderingen	0	0
Af: terugname geheel afgeschreven activa	0	0
Af: desinvesteringen	2.274	476
	<u>8.939.320</u>	<u>9.245.233</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>8.939.320</u>	<u>9.245.233</u>
Aanschafwaarde	16.081.944	16.364.003
Cumulatieve herwaarderingen	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	7.142.624	7.118.770

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.13.

In de investeringen is geen geactiveerde rente opgenomen. Het totaal van de geactiveerde rente bedraagt ultimo boekjaar € 141.880, de boekwaarde bedraagt € 87.788

Conform Richtlijn 655 worden investeringssubsidies en -bijdragen afgeboekt van de betreffende investeringen. In totaal gaat het in 2017 om een ontvangen bedrag van € 28.462 (2016 € 45.000)

De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.14.

De materiële vaste activa dienen voor een bedrag van € 11.501.149 (2016: € 13.553.640) als onderpand voor schulden aan kredietinstellingen, waarvan € 8.501.149 (2016: € 9.053.640) als garantie voor leningen die zijn geborgd via het Waarborgfonds voor de Zorg (WFZ). Stichting De Hoop heeft zich verbonden niet zonder voorafgaande toestemming van het WFZ onroerende goederen die zijn gefinancierd met geborgde leningen te vervreemden of met een ander zakelijk recht te bezwaren.

In 2015 is een nieuw strategisch vastgoedplan vastgesteld. Naar aanleiding hiervan heeft De Hoop een analyse uitgevoerd voor wat betreft panden die voor verkoop of herbestemming in aanmerking komen. Naar aanleiding hiervan wordt voor enkele panden naar verkoopmogelijkheden gezocht. In februari 2018 is, net als in 2017, een update van deze analyse gemaakt.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA

2. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Deelnemingen	6.041	15.606
Andere deelnemingen	49.127	49.127
Vorderingen op deelnemingen	0	0
Vorderingen op groepsmaatschappijen	83.000	83.000
Overige vorderingen	19.041	16.847
Totaal financiële vaste activa	<u>157.209</u>	<u>164.580</u>

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt :

	<u>€</u>	<u>€</u>
Boekwaarde per 1 januari	164.580	477.389
Bij: kapitaalstortingen	0	10.775
Bij: verstrekte leningen	0	100.000
Bij: resultaat deelnemingen	-7.371	-116.730
Af: aflossing leningen	0	-306.854
Boekwaarde per 31 december	<u>157.209</u>	<u>164.580</u>

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Kapitaalbelang (in %)	Eigen vermogen	Resultaat
				€	€
Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%:					
De Hoop ICT B.V.	faciliteren ICT-dienster	18.000	100%	6.039	2.027
Kruispunt B.V.	beheer van aandelen	18.200	100%	0	0
Bambino Kinderopvang B.V.	kinderopvang	4.000	100%	-192.117	-28.902
Bambino Chr. Kindercentra Zuid B.V	kinderopvang	4.000	100%	21.403	9.808
Rechtstreekse kapitaalbelangen < 20%:					
Onderl. waarborgmij. CentraMed	aanspr.verzekeraar	49.127	1%	16.187.000	701.000
Belangen samen met dochtermaatschappijen:					
Startpunt Beheer B.V.	groothandel	18.200	100%	0	0

Toelichting:

De vermelde gegevens m.b.t. Onderlinge Waarborgmaatschappij CentraMed B.A. betreffen het boekjaar 2016. Omdat de aandelen van Bambino Kinderopvang BV en Bambino Chr. Kindercentra Zuid B.V. begin 2018 zijn verkocht voor € 1 per B.V. is de waarde op de balans per 31-12-2017 aangepast. Hiertoe heeft een afboeking plaats gevonden van € 21.400.

3. Voorraden

De specificatie is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Medische middelen	5.380	8.105
Voedingsmiddelen	7.231	7.059
Kantoorbenodigdheden en schoomaakmiddelen	31.883	38.831
Totaal voorraden	<u>44.494</u>	<u>53.995</u>

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op de voorraden is gebracht bedraagt € nihil (2016: € 11.625).

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA

4. Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten

<i>De specificatie is als volgt :</i>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Onderhanden werk DBC's/DBC-zorgproducten A-segment	8.107.424	9.062.802
Af: ontvangen voorschotten	5.437.867	5.281.420
Af: voorziening onderhanden werk	325.734	455.000
Totaal onderhanden werk	<u>2.343.823</u>	<u>3.326.382</u>

De specificatie per onderhanden project is als volgt weer te geven:

Stroom DBC's/DBC-zorgproducten	Gerealiseerde projectkosten en toegerekende winst	Af: verwerkte verliezen	Af: ontvangen voorschotten	Saldo per 31-dec-17
	€	€	€	€
Zorgverzekeraars	7.739.206	325.734	5.001.591	2.411.881
Justitie	368.218	0	436.276	-68.058
Gemeenten	0	0	0	0
Totaal onderhanden projecten	<u>8.107.424</u>	<u>325.734</u>	<u>5.437.867</u>	<u>2.343.823</u>

5. Debiteuren en overige vorderingen

<i>De specificatie is als volgt :</i>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Vorderingen op debiteuren	2.180.718	2.388.730
Nog te factureren omzet DBC's en DBBC's	2.753.540	1.417.976
Vorderingen uit hoofde van transitierelgingen kapitaalslasten	133.891	380.532
Overige vorderingen:		
Vorderingen op groepsmaatschappijen	598.589	92.847
Subsidies	323.895	239.010
Omzetbelasting	0	28.409
Overige vorderingen	289.267	273.910
Vooruitbetaalde bedragen:		
Stichting Breedband	32.143	41.451
Kosten ICT-ondersteuning	0	171.000
Overige vooruitbetaalde bedragen	299.490	289.306
Nog te ontvangen bedragen:		
Overige nog te ontvangen bedragen	13.936	13.936
Totaal vorderingen en overlopende activa	<u>6.625.469</u>	<u>5.337.107</u>

Toelichting:

Op de vorderingen uit hoofde van debiteuren en Nog te factureren omzet is een voorziening voor oninbaarheid van € 369.587 (2016: € 202.716) in mindering gebracht.

In de debiteuren en overige vorderingen is geen bedrag begrepen met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Ten behoeve van de kredietfaciliteit aan ING Bank en Rabobank is 1e pandrecht gevestigd op voorraden, vorderingen op derden en inventaris.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA

6. *Liquide middelen*

De specificatie is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Bankrekeningen	1.615	16.920
Kassen	12.102	12.120
Kruisposten	0	3.000
Totaal liquide middelen	<u>13.717</u>	<u>32.040</u>

Toelichting:

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

PASSIVA

7. Eigen vermogen

<i>De specificatie is als volgt :</i>	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Bestemmingsfondsen	2.169.595	1.786.756
Algemene en overige reserves	0	132.902
Totaal eigen vermogen	<u>2.169.595</u>	<u>1.919.658</u>

Bestemmingsfondsen

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per	Resultaat-	Overige	Saldo per
	31-dec-16	bestemming	mutaties	31-dec-17
	€	€	€	€
Bestemmingsfondsen:				
Reserve aanvaardbare kosten	1.786.756	382.839	0	2.169.595
Gemeente Dordrecht	0	0	0	0
Totaal bestemmingsfondsen	<u>1.786.756</u>	<u>382.839</u>	<u>0</u>	<u>2.169.595</u>

Algemene en overige reserves

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per	Resultaat-	Overige	Saldo per
	31-dec-16	bestemming	mutaties	31-dec-17
	€	€	€	€
Algemene reserves:				
Stichting De Hoop	132.902	-132.902	0	0
Totaal algemene en overige reserves	<u>132.902</u>	<u>-132.902</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Toelichting:

Het bestemmingsfonds Reserve aanvaardbare kosten kan worden aangewend ten behoeve van de exploitatie van de zorg uit hoofde van ZVW, WMO en/of Jeugdwet.

Het aansprakelijk vermogen bestaat uit het eigen vermogen en de achtergestelde lening die onder de langlopende schulden verwerkt is. Het aansprakelijk of garantie vermogen kan als volgt worden gespecificeerd:

	31-dec-17	31-dec-16
Eigen vermogen	2.169.595	1.919.658
Achtergestelde lening	200.000	200.000
	<u>2.369.595</u>	<u>2.119.658</u>

Specificatie aansluiting geconsolideerd - enkelvoudig vermogen 31 december 2017 en resultaat over 2017

<i>De specificatie is als volgt :</i>	Eigen	Resultaat
	vermogen	€
	€	€
Enkelvoudig eigen vermogen en resultaat:	2.169.595	249.937
Bestemmingsreserves geconsolideerde stichtingen	2.793.873	0
Bestemmingsfondsen geconsolideerde stichtingen	0	0
Algemene reserves geconsolideerde stichtingen	193.215	16.530
Aanpassing in verband met negatieve waarde deelneming Bambino B.V.	-70.716	-5.314
Totaal geconsolideerd eigen vermogen en resultaat	<u>5.085.967</u>	<u>261.153</u>

Toelichting:

Voor de specificatie van het eigen vermogen en het resultaat wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening. Het verschil tussen de totaalbedragen en de geconsolideerde cijfers wordt veroorzaakt door de negatieve waarde van de deelnemingen in de Bambino B.V.'s.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

PASSIVA

8. Voorzieningen

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per 31-dec-16	Dotatie	Onttrekking en overname	Vrijval	Saldo per 31-dec-17
	€	€	€	€	€
Uitgestelde beloningen	168.201	6.949	9.736	15.985	149.429
Persoonlijk levensfasebudget	717.931	381.851	188.125	0	911.657
Langdurige ziekte	78.268	0	0	0	78.268
Reorganisatiekosten	130.143	100.000	18.798	0	211.345
Overige voorzieningen	100.000	0	16.400	31.900	51.700
Totaal voorzieningen	<u>1.194.543</u>	<u>488.800</u>	<u>233.059</u>	<u>47.885</u>	<u>1.402.399</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moet worden beschouwd:

	31-dec-17
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	356.988
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	1.045.412
Hiervan > 5 jaar	560.910

Toelichting per categorie voorziening:

De voorziening uitgestelde beloningen wordt gevormd voor in de toekomst uit te betalen jubileumuitkeringen. Het persoonlijk levensfase budget (PLB) kwalificeert als een beloning met opbouw van rechten. De voorziening die hieruit voortvloeit wordt gevormd ter hoogte van de opgebouwde rechten voor de niet in tijd dan wel geld opgenomen uren. Deze rechten hebben betrekking op de reguliere PLB-uren en op de CAO-verplichting in het kader van de overgangsregeling 45+.

De voorziening langdurige ziekte wordt gevormd voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van salarissen aan medewerkers die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

De voorziening die in voorgaande jaren is opgebouwd, is voldoende om de in 2018 door te betalen salarissen ad € 71.891 te dekken. Om steeds terugkerende kostenfluctuaties te voorkomen, is de voorziening in 2017 niet gemuteerd. De voorziening voor reorganisatiekosten heeft betrekking op het beëindigen/reorganiseren van enkele afdelingen in 2015 en 2018 en de salariskosten die hiermee samenhangen.

Onder de post Overige voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de potentiële verplichting om ORT over vakantieperiodes na te betalen.

Bij de voorzieningen die op contante waarde zijn gewaardeerd, maakt het effect van de periodieke toename als gevolg van rente onderdeel uit van de dotaties in het boekjaar. Het rente-effect bedraagt in 2017 € 8.861.

9. Langlopende schulden

<i>De specificatie is als volgt :</i>	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Schulden aan banken	8.501.149	9.053.640
Disagio m.b.t. schulden aan kredietinstellingen	-3.958	-5.396
Overige langlopende schulden	200.000	200.000
Totaal langlopende schulden	<u>8.697.191</u>	<u>9.248.244</u>
<i>Het verloop van de schulden aan kredietinstellingen is als volgt weer te geven:</i>	2017	2016
	€	€
Stand per 1 januari	9.248.244	9.599.037
Bij: nieuwe leningen	0	200.000
Af: disagio m.b.t. nieuwe leningen	-1.438	-1.698
Af: aflossingen	552.491	552.491
Stand per 31 december	<u>8.697.191</u>	<u>9.248.244</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	552.491	552.491
Stand langlopende schulden per 31 december	<u>8.144.700</u>	<u>8.695.753</u>

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

PASSIVA

9. Langlopende schulden - vervolg

Toelichting in welke mate (het totaal van) de leningen als langlopend moet worden beschouwd:

Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	552.491	552.491
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	8.144.700	8.695.753
Hiervan > 5 jaar	5.774.944	6.294.435

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage Overzicht langlopende schulden onder 5.1.14. De aflossingsverplichtingen komend boekjaar zijn verantwoord onder de kortlopende schulden. De lening ad € 200.000 die in 2016 is opgenomen is achtergesteld bij vorderingen, kredieten e.d. uit welke hoofde dan ook.

10. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt :

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	1.528.533	2.071.142
Crediteuren	590.021	798.041
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	552.491	552.491
Belastingen en sociale premies	940.164	982.344
Schulden terzake pensioenen	36.310	212.129
Nog te betalen salarissen en nabetalingen december	86.424	99.645
Vakantiegeld	742.018	690.346
Vakantiedagen	280.544	251.332
Overige schulden:		
Schulden aan groepsmaatschappijen	681.744	133.967
Overige schulden	963.721	557.946
Vooruitontvangen opbrengsten	5.368	0
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>6.407.338</u>	<u>6.349.383</u>

Toelichting:

Stichting De Hoop kan per 1 januari 2018 bij de ING Bank en de Rabobank over een kredietruimte beschikken van in totaal € 3.000.000 (per 31 december 2017: € 3.500.000). De rente bedraagt EURIBOR plus 2,25%.

De verstrekte zekerheden die gelden voor de opgenomen kredietfaciliteit in rekening-courant luiden als volgt:

- hoofdelijke medeschuldenaarstelling c.q. hoofdelijke verbondenheid door Stichting Haaswijk;
 - negative pledge / pari passu en cross default verklaring van Stichting De Hoop;
 - 1e pandrecht op voorraden, vorderingen op derden en inventaris;
 - 2e hypotheek ad € 4.500.000 op het onroerend goed van Stichting Haaswijk en Stichting De Hoop.
- De solvabiliteitsratio over 2017 bedraagt 7,38% (2016: 6,78%). De Debt Service Coverage Ratio bedraagt 2,30 (2016: 1,61).

11. Financiële instrumenten

Algemeen

In de normale bedrijfsuitoefening wordt gebruik gemaakt van verschillende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen de volgende financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen: handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren e.d. zijn toegelicht onder 5. Debiteuren en overige vorderingen.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Voor de langlopende schulden zijn er langlopende renteaftspraken gemaakt. Voor een overzicht van de rente- en aflossingsverplichtingen wordt verwezen naar het overzicht langlopende schulden ultimo 2017 onder 5.1.14. De instelling heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Reële waarde

De reële waarde van de in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

12. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Fiscale eenheid

Per 31 december 2017 maakt Stichting De Hoop onderdeel uit van een fiscale eenheid omzetbelasting met een aantal stichtingen uit concern De Hoop. Uit dien hoofde is De Hoop hoofdelijk aansprakelijk voor de omzetbelastingsschulden van de fiscale eenheid. Ultimo 2017 heeft de fiscale eenheid geen omzetbelastingsschuld.

VPB-plicht

Tussen Stichting De Hoop en Stichting Terwille vindt detachering van personeel plaats. De vergoeding voor deze detachering is gebaseerd op de kostprijs. Er vindt afstemming plaats met de Belastingdienst waarbij het huidige standpunt van de Belastingdienst is dat er sprake is van gelieerdheid tussen beide stichtingen en dat het zakelijkheidsbeginsel van toepassing is. Dit zou er op neer kunnen komen dat er sprake moet zijn van een winsttopslag op de vergoeding voor detachering. Vervolgens zou de winst die ontstaat op deze activiteit onderworpen zijn aan VPB-heffing. De effecten zijn vooralsnog onzeker en daarom zijn hiervoor geen verplichtingen opgenomen in de balans.

Onzekerheden opbrengstverantwoording

Als gevolg van materiële nacontroles door zorgverzekeraars, justitie en gemeenten op de gedeclareerde zorgprestaties kunnen correcties noodzakelijk zijn op de gedeclareerde productie. De effecten van eventuele materiële nacontroles zijn vooralsnog onzeker en daarom zijn er hiervoor geen verplichtingen opgenomen in de balans.

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Voor de toelichting op deze post wordt verwezen naar paragraaf 13 van hoofdstuk 5.1.5.

Huur- en overige verplichtingen

Stichting De Hoop huurt de panden in Dordrecht en Apeldoorn van Stichting Haaswijk en Stichting Vrienden van De Hoop. De huurovereenkomsten zijn aangegaan voor onbepaalde tijd of voor een periode van 1 of 5 jaar met automatische verlenging voor een zelfde periode of voor onbepaalde tijd. Opzegging dient te geschieden met inachtneming van een opzegtermijn, zes maanden of één jaar.

Daarnaast huurt De Hoop in Dordrecht tijdelijk, met ingang van 1 augustus 2015, een pand aan de Torenstraat van Stichting Nitzana. De huurtermijn is tien maanden met een optie tot verlenging. De opzegtermijn is tenminste drie maanden. Per 1 april 2018 is de huurovereenkomst opgezegd. De huurverplichting 2018 bedraagt € 7.350.

Met ingang van 16 december 2015 huurt De Hoop een pand aan De Molen 24-28 in Houten. De overeenkomst is aangegaan voor een periode van zes jaar en loopt tot en met 15 december 2021. Daarna vindt verlenging plaats, telkens voor een periode van vijf jaar. De opzegtermijn is één jaar. De jaarhuur 2017 bedraagt € 51.629.

In Amersfoort huurt De Hoop met ingang van 1 juni 2016 een deel van het pand Printerweg 21-35. De overeenkomst loopt tot en met 31 december 2018, en wordt beëindigd zonder opzegging. De jaarhuur bedraagt 34.835. Eventuele verlenging is afhankelijk van de plannen van de hoofdverhuurder eind 2017.

De Hoop huurt met ingang van 1 augustus 2016 een deel van het pand Diergaardesingel 69b in Rotterdam. De huurovereenkomst is aangegaan voor de periode tot en met 30 september 2018. Opzegging vindt plaats tegen het einde van de huurperiode. De overeenkomst kan telkens voor een periode van vijf jaar worden voortgezet. De huur bedraagt € 21.725.

Vanaf augustus 2016 tot medio 2018 mag De Hoop om niet een deel van de locatie Vendelier 55b te Veenendaal gebruiken. De Hoop betaalt alleen de servicekosten.

Per 1 juli 2015 huurt De Hoop het pand Badhuisstraat 28 te Vlissingen. De overeenkomst wordt ieder jaar per 31 december telkens een jaar voortgezet. Beëindiging van de overeenkomst vindt plaats door opzegging met inachtneming van een termijn van ten minste een halfjaar. De jaarhuur bedraagt € 12.000.

De Hoop huurt een kleinschalige woonvoorziening in Gorinchem. De drie panden wordt doorverhuurd aan Stichting SoZorg Gorinchem. De huurovereenkomst is ingegaan op 1 mei 2014 voor een periode van tien jaar en wordt daarna voortgezet met een optieperiode van vijf jaar. De opzegtermijn is tenminste één jaar.

Op 21 maart 2000 werd door De Hoop een perceel grond aan de Provincialeweg te Dordrecht voor een periode van 50 jaar in erfpacht verkregen. De erfpacht bedraagt in 2017 € 9.389.

Op 29 december 2002 is het RTB-gebouw, gelegen aan de Provincialeweg 70, 3329 KP te Dordrecht en gezamenlijke eigendom van Stichting De Hoop en Stichting Haaswijk, middels een notariële akte gesplitst in twee appartementsrechten. Ten behoeve van deze appartementsrechten is een vereniging van eigenaren opgericht. Een en ander is gebeurd conform de voorschriften van het ministerie van VWS.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

12. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa (vervolg)

Huur- en overige verplichtingen (vervolg)

De Hoop heeft langlopende leningen afgesloten welke worden geborgd door het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Voor deze leningen bestaat een obligoverplichting ter grootte van 3% van de restschuld. Per 31 december 2017 bedroeg deze obligoverplichting € 255.034.

Ultimo 2017 heeft De Hoop zes leaseovereenkomsten afgesloten t.b.v. vervoermiddelen voor de duur van 48 en van 60 maanden. De lease bedraagt € 40.345 op jaarbasis.

5.1.13.1 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari						
- aanschafwaarde	14.297.455	268.164	1.798.384	0	0	16.364.003
- cumulatieve afschrijvingen	5.770.623	116.288	1.231.859	0	0	7.118.770
Boekwaarde per 1 januari	<u>8.526.832</u>	<u>151.876</u>	<u>566.525</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>9.245.233</u>
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	66.268	56.726	0	262.894	0	385.888
- afschrijvingen	421.434	60.753	207.340	0	0	689.527
<i>- terugname geheel afgeschreven activa</i>						
.aanschafwaarde	542.735	5.436	109.478	0	0	657.649
.cumulatieve afschrijvingen	542.735	5.436	109.478	0	0	657.649
<i>- desinvesteringen</i>						
aanschafwaarde	2.048	0	8.250	0	0	10.298
cumulatieve afschrijvingen	0	0	8.024	0	0	8.024
per saldo	<u>2.048</u>	<u>0</u>	<u>226</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2.274</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-357.214</u>	<u>-4.027</u>	<u>-207.566</u>	<u>262.894</u>	<u>0</u>	<u>-305.913</u>
Stand per 31 december						
- aanschafwaarde	13.818.940	319.454	1.680.656	262.894	0	16.081.944
- cumulatieve afschrijvingen	5.649.322	171.605	1.321.697	0	0	7.142.624
Boekwaarde per 31 december	<u>8.169.618</u>	<u>147.849</u>	<u>358.959</u>	<u>262.894</u>	<u>0</u>	<u>8.939.320</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	0% - 20%	5% - 20%	10% - 33%			

5.1.13.2 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Deelnemingen in groepsmaat- schappijen	Deelnemingen in overige verbonden maatschappijen	Vorderingen op groeps- maatschappijen	Vorderingen op overige verbonden maatschappijen	Andere Deelnemingen	Vorderingen op participanten en op maat- schappijen waarin wordt deelgenomen	Overige effecten	Vordering op grond van compensatie regeling	Overige vorderingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari	15.606	0	83.000	0	49.127	0	0	0	16.847	164.580
Kapitaalstortingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat deelnemingen	-9.565	0	0	0	0	0	0	0	2.194	-7.371
Verstrekte leningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(Te ontvangen) aflossingen leningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boekwaarde per 31 december	6.041	0	83.000	0	49.127	0	0	0	19.041	157.209

5.1.14 Overzicht langlopende schulden ultimo 2017 (enkelvoudig)

Leninggever	Datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Soort lening	Werkelijke rente	Restschuld 31 december 2016	Nieuwe leningen in 2017	Aflossing in 2017	Restschuld 31 december 2017	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2017	Aflossingswijze	Aflossing 2018	Gestelde zekerheden
		€			%	€	€	€	€	€			€	
Schulden aan kredietinstellingen														
ING Bank	1-jul-00	1.089.073	30 jaar	bancair	2,45%	499.159	0	36.302	462.856	281.346	13	kwartaal	36.302	borging
ING Bank	1-jul-00	226.890	30 jaar	bancair	2,45%	103.981	0	7.564	96.418	58.598	13	kwartaal	7.564	borging
ING Bank	1-sep-06	500.000	15 jaar	bancair	4,20%	161.750	0	33.000	128.750	0	4	kwartaal	33.000	borging
ING Bank	27-dec-05	1.100.000	30 jaar	bancair	2,45%	696.300	0	36.700	659.600	476.100	18	kwartaal	36.700	borging
ING Bank	27-dec-05	325.000	30 jaar	bancair	2,45%	206.200	0	10.800	195.400	141.400	18	kwartaal	10.800	borging
ING Bank	17-jul-06	400.000	20 jaar	bancair	4,39%	195.000	0	20.000	175.000	75.000	9	kwartaal	20.000	borging
BNG Bank	15-mei-03	2.100.000	20 jaar	bancair	4,47%	630.000	0	105.000	525.000	0	6	jaar	105.000	borging
BNG Bank	15-mei-03	4.700.000	40 jaar	bancair	2,49%	3.055.000	0	117.500	2.937.500	2.350.000	26	jaar	117.500	borging
BNG Bank	1-apr-10	1.800.000	30 jaar	bancair	1,25%	1.410.000	0	60.000	1.350.000	1.050.000	23	kwartaal	60.000	borging
NWB Bank	1-apr-10	1.800.000	30 jaar	bancair	3,86%	1.440.000	0	60.000	1.380.000	1.080.000	23	jaar	60.000	borging
NWB Bank	7-sep-10	1.050.000	16 jaar	bancair	2,78%	656.250	0	65.625	590.625	262.500	9	jaar	65.625	borging
						9.053.640	0	552.491	8.501.149	5.774.944			552.491	
Overige langlopende schulden														
Stichting De Brug	22-dec-16	200.000	5 jaar	achtergesteld	2,50%	200.000	0	0	200.000	0	4	einde looptijd	0	geen
						200.000	0	0	200.000	0			0	
Disagio m.b.t. schulden aan kredietinstellingen						-5.396	0	-1.438	-3.958	0				
Totaal						9.248.244	0	551.053	8.697.191	5.774.944			552.491	

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2017

5.1.15.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

SEGMENT VERSLAVINGS- EN VOLWASSENENZORG	Ref.	2017	2016
		€	€
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	13	22.596.202	22.361.801
Subsidies	14	450.231	866.595
Overige bedrijfsopbrengsten	15	5.430.557	4.957.725
Som der bedrijfsopbrengsten		28.476.990	28.186.121
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	16	21.974.943	21.156.178
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	17	677.973	611.105
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	18	0	0
Overige bedrijfskosten	19	5.295.152	5.266.977
Som der bedrijfslasten		27.948.068	27.034.260
BEDRIJFSRESULTAAT		528.922	1.151.861
Financiële baten en lasten	20	-265.101	-369.179
RESULTAAT BOEKJAAR		263.821	782.682
RESULTAATSBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		2017	2016
		€	€
Toevoeging/onttrekking:			
Bestemmingsreserve - Gemeente Dordrecht		0	-98.800
Bestemmingsreserve - onderhoudsprojecten		0	-11.254
Bestemmingsfonds - reserve aanvaardbare kosten		396.723	1.216.808
Algemene reserves		-132.902	-324.072
		263.821	782.682

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2017

5.1.15.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

SEGMENT KINDER- EN JEUGDHULPVERLENING	Ref.	2017 €	2016 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	13	3.639.786	3.090.935
Subsidies	14	1.871	803
Overige bedrijfsopbrengsten	15	478	466
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>3.642.135</u>	<u>3.092.204</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	16	2.192.215	2.247.042
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	17	10.779	10.779
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	18	0	0
Overige bedrijfskosten	19	1.445.125	1.335.561
Som der bedrijfslasten		<u>3.648.119</u>	<u>3.593.382</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		-5.984	-501.178
Financiële baten en lasten	20	-7.900	-8.130
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>-13.884</u></u>	<u><u>-509.308</u></u>
RESULTAATSBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
Toevoeging/onttrekking:			
Bestemmingsfonds - reserve aanvaardbare kosten		-13.884	-509.308
		<u><u>-13.884</u></u>	<u><u>-509.308</u></u>

5.1.15.2 AANSLUITING TOTAAL RESULTAAT MET RESULTAAT SEGMENTEN

	2017 €	2016 €
Resultaat volgens gesegmenteerde resultatenrekeningen (enkelvoudig):		
Segment Verslavings- en Volwassenenzorg	263.821	782.682
Segment Kinder- en Jeugdhulpverlening	-13.884	-509.308
	<u>249.937</u>	<u>273.374</u>
Resultaat volgens resultatenrekening (enkelvoudig)	<u><u>249.937</u></u>	<u><u>273.374</u></u>

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2017

BATEN

13. Opbrengsten zorgprestaties

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Opbrengsten zorgverzekeringswet	17.073.489	18.557.652
Opbrengsten Ministerie van Veiligheid en Justitie	2.204.646	1.209.444
Opbrengsten Jeugdwet	3.559.673	2.928.008
Opbrengsten WMO	2.708.885	2.050.206
Overige zorgprestaties	689.295	707.426
Totaal	<u>26.235.988</u>	<u>25.452.736</u>

14. Subsidies

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	14.550	8.972
Beschikbaarheidsbijdragen Opleidingen	156.551	55.810
Subsidies vanwege Provincies en gemeenten:		
Subsidie gemeente Dordrecht - maatschappelijke opvang	42.306	526.417
Subsidie gemeente Apeldoorn - begeleiding en dagbesteding	237.919	243.626
Overige subsidies	776	32.573
Totaal	<u>452.102</u>	<u>867.398</u>

15. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Overige dienstverlening:		
Overige dienstverlening	4.144.893	3.402.841
Overige subsidies:		
Giften, bijdragen e.d.	638.744	712.449
Overige opbrengsten:		
Verhuuropbrengsten	419.635	583.071
Overige opbrengsten	227.763	259.830
Totaal	<u>5.431.035</u>	<u>4.958.191</u>

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2017

LASTEN

16. Personeelskosten*De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Lonen en salarissen	17.663.057	16.459.632
Sociale lasten	2.464.765	2.486.978
Pensioenpremie	1.469.062	1.356.968
Andere personeelskosten:		
Overige personeelskosten	845.132	864.456
Ontvangen ziekengeld	-292.946	-306.657
Sub-totaal	<u>22.149.070</u>	<u>20.861.377</u>
Personeel niet in loondienst	2.018.088	2.541.843
Totaal personeelskosten	<u><u>24.167.158</u></u>	<u><u>23.403.220</u></u>
Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment (exclusief stagiaires):		
Verslavings- en volwassenenzorg	321	288
Kinder- en jeugdhulpverlening	42	36
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u>363</u>	<u>324</u>
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	0	0

17. Afschrijvingen vaste activa*De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Afschrijvingen:		
- materiële vaste activa	689.527	622.507
Resultaat verkoop materiële vaste activa	-775	-623
Totaal afschrijvingen	<u>688.752</u>	<u>621.884</u>

18. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa*De specificatie is als volgt:*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Bijzondere waardeverminderingen van:		
- materiële vaste activa	0	0
Totaal	<u>0</u>	<u>0</u>

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2017

LASTEN

19. Overige bedrijfskosten*De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	898.329	885.956
Algemene kosten	2.255.648	2.279.351
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	430.262	449.896
Onderhoud en energiekosten:		
- Onderhoud	283.907	329.726
- Energie	403.590	520.156
Subtotaal	<u>687.497</u>	<u>849.882</u>
Huur en leasing	1.931.356	2.098.699
Dotaties en vrijval voorzieningen	537.185	38.754
Totaal bedrijfskosten	<u><u>6.740.277</u></u>	<u><u>6.602.538</u></u>

20. Financiële baten en lasten*De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rentebaten	23.715	47.884
Sub-totaal financiële baten	<u>23.715</u>	<u>47.884</u>
Rentelasten	-289.345	-308.463
Resultaat deelnemingen	-7.371	-116.730
Sub-totaal financiële lasten	<u>-296.716</u>	<u>-425.193</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u><u>-273.001</u></u>	<u><u>-377.309</u></u>

5.1.16 VASTSTELLING EN GOEDKEURING

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De raad van bestuur van Stichting De Hoop heeft de jaarrekening 2017 opgemaakt en vastgesteld in de vergadering van 16 mei 2018.

De raad van toezicht van de Stichting De Hoop heeft de jaarrekening 2017 goedgekeurd in de vergadering van 16 mei 2018.

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in paragraaf 5.1.2.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen noemenswaardige gebeurtenissen voor gedaan.

Ondertekening door bestuurders en toezichhouders

leden Raad van Bestuur

leden Raad van Toezicht

w.g.
J. de Gruijter
voorzitter

w.g.
C. Kleingeld
voorzitter

w.g.
B. Gort
lid

w.g.
J. den Heijer
lid

w.g.
L. Malschaert
lid

w.g.
G.J. Bosland
lid

w.g.
P. Verhoeve
lid

w.g.
H. de Ruiter
lid

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten is niets bepaald ten aanzien van de resultaatbestemming.

5.2.2 Nevenvestigingen

Stichting De Hoop heeft nevenvestigingen in Beekbergen (Horeb), Vlissingen, Rotterdam, Amersfoort, Houten en Veendaal.

5.2.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan raad van toezicht van Stichting De Hoop

VERKLARING OVER DE IN DIT VERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting De Hoop te Dordrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting De Hoop op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RVW).

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening over 2017.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Stichting De Hoop zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de klassenindeling bezoldigingsmaximum 2015

In overeenstemming het Controleprotocol WNT 2017 hebben wij het bezoldigingsmaximum WNT 2015 zoals bepaald en verantwoord door de zorginstelling als uitgangspunt gehanteerd voor onze controle en hebben wij geen werkzaamheden verricht op de totstandkoming van dit bezoldigingsmaximum 2015.

VERKLARING OVER DE IN DIT VERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het verslag andere informatie, die bestaat uit:

- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van de RVW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de RVW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de overige gegevens in overeenstemming met de RVW.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de RVW. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 16 mei 2018

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.A. Walhout RA